RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS Julkinen

PEV/V-VP 16.5.2017 VNS 4/2017 vp

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Eduskunnan lakivaliokunnan kokous 18.5.2017 klo 10.00

LAUSUNTO

Lakivaliokunta on pyytänyt allekirjoittaneen kuultavaksi ja antamaan asiantuntijalausunnon kokouksseensa. Lausuntonani Pelson vankilan nykytilasta ja kehittämistarpeista totean seuraavaa.

Viimeksi kulunut kahdeksan vuotta on ollut Pelson vankilan historiassa epävarmuuden, sopeuttamisen ja supistamisen aikaa. Kun vuonna 2009 vankilassa oli 126 virkaa ja 209 vankipaikkaa, niin 2017 Pelsolle sijoitettuja vakituisia viranhaltijoita on 73 ja vankipaikkoja 58. Samassa ajassa vankilan alueelta on purkamalla hävitetty noin kolmekymmentä rakennusta, jotka ovat olleet vankilatoiminnoissa tarpeettomia tai niiden käyttöaste on muodostunut alhaiseksi. Tällä hetkellä vankila-alueella sijaitsevissa kiinteistöissä on hallintolaa lukuunottamatta jo tuolloin ollut merkittäviä investointi- ja peruskorjaustarpeita. Lykkääntyneistä hankkeista johtuen osa rakennuksista on jo kuntonsa perusteella asetettu käyttökieltoon ja merkittävissä osin kiinteistöjä korjausvelka on kasvanut jo yli 70-80%:iin uudisrakennuksen kustannuksista. Kiinteistöihin ja toimintatiloihin liittyvät ongelmat ovat muodostuneet osaksi joka päiväisiä haasteita kun kunnossapitoon varattu resurssi ei ole ollut riittävä tai korjauspäätösten tekemiseen liittyvä prosessi on hidastunut. Viime aikoina huoli henkilöstön ja vankien terveydentilaan liittyvistä toimitiloista johtuvista riskeistä on lisääntynyt ja kriittisyys työskentelyolosuhteisiin on työsuojelullisin perustein kasvanut.

Saman muutoksen aikana vankilaan sijoitettu vankiaines on keventynyt ja vankila on toiminnallisen profiilinsa mukaisesti siirtynyt kohti avoimempaa ja enemmän vankia aktivoivaa täytäntöönpanoa. Viime vuosien murroksessa Pelson vankilan vaikuttavuustyö on keskittynyt jokaisen vangin aktivoimiseen osallistamalla vaihtoehtoisesti työhön, opiskeluun tai rangaistusajan suunnitelman mukaiseen ohjelmatoimintaan. Aktiivinen työote, korkea toimintoihin osallistumisprosentti ja uudet lähityötä korostavat toimintamallit ovat luoneet uutta myönteistä vankilakulttuuria Pelson vankilassa, joten tältä osin muutos pienemmäksi yksiköksi on tuonut mukanaan myös positiivisia piirteitä.

Vuosina 2010 ja 2011 toteutetulla hankkeella laadittiin yheistyössä Senaatti –kiinteistöjen kanssa suunnitelma, johon sisältyi sekä tilatehokkuuden parantamista, että 1960- ja 80-luvuilla rakennettujen vankitilojen peruskorjausta silloin voimassa olleen rahoitusratkaisun puitteissa. Toteutusvaiheen siirtyessä on 60-luvun rakennuksista luovuttu sisäilmaongelman seurauksena ja vankilan vankipaikkamäärä laskenut alle puoleen silloista 120 paikan tasosta. Viimeistään mainitun sisäilmaongelman myötä ja 80-luvulla rakennettuihin vankitiloihin tehdyn kuntokartoituksen myötä on tullut ilmeiseksi, että aiemmin tehty peruskorjaussuunnitelma on kokonaiuudessaan toteuttamiskelvoton. Kuntokartoituksen

PELSON VANKILA

Käyntiosoite	**Postiosoite**	**Puhelin**	**Telekopio**	**Sähköpostiosoite**
Linnantie 101 92810 Pelsonsuo	Linnantie 101 92810 Pelsonsuo	010 36 86200	010 36 86214	pelso.vankila@om.fi

mukaan käytössä olevien vankitilojen kunnostaminen tulisi maksamaan yli 7 miljoonaa euroa. Pelson vankilalla nyt käytössä olevat vankitilat ovat asiantuntijalausunnon mukaan liian huonossa kunnossa, jotta niitä kannattaisi peruskorjata. Lisäksi on myös huomioitava, että 80-luvun rakenteet eivät peruskorjattunakaan olisi vankilakonseptin mukaisia nykyaikaisia vankilatiloja. Pelson vankilan näkemyksen mukaan nykyisten vankitilojen elinkaari on erittäin lähellä loppua ja siksi ns. väliaikaisen ratkaisun toteuttamisella on aito kiire. Huoli nykyisten vankipaikkojen kunnosta on akuutti ja henkilöstö on viime päiviin asti edelleen kertonut tiloissa ilmenevistä sisäilmaongelmista ja hajuhaitoista. Oma näkemykseni on, että nykyiset vankitilat ovat käytössä kosteidentilojen käynnissä olevasta pintaremontista huolimatta korkeintaan muutamia vuosia mutta esim. sisäilmaongelma voi vaatia ratkaisuja myös nopeammalla aikataululla.

Myös toimintatilojen osalta tilanne on aiemmin mainitun ajan kuluessa muuttunut huolestuttavaan suuntaan. Vankien tärkeimmät toimintatilat maataloudessa ja teollisuudessa ovat akuutisti peruskorjausten ja muun muassa teknisen tarpeiston päivittämisen tarpeessa. Erityisesti navetan ilmanvaihtoon, välipohjan kosteusongelmaan, lypsykoneeseen, lampolan kattoon ja lannanpoistojärjestelmään liittyvien ongelmien ratkaisemisessa tulisi varautua noin puolen miljoonan investointeihin. Teollisen toiminnan kiinteistöissä suurimpina ongelmina ovat olleet ikkunoiden ikääntyminen ja lukuisat muut lämpövuodot, joiden korjaamiseen tulisi ryhtyä mahdollisimman pikaisesti. Kaiken kaikkiaan vuosien varsilla tehdyistä ylläpitokorjauksista huolimatta vankilan alueella sijaitsevien rakenteiden kunto on hälyyttävästi heikentynyt ja näiden ongelmien ratkaisemiseen tulee osoittaa riittävät investointivaltuudet pysyvää ratkaisua suunniteltaessa.

Henkilöstönäkökulmasta kulunut odottamisen aika on ollut stressaavaa ja epävarmuus on näkynyt työyhteisössä jopa luottamuksen ja motivaation heikentymisenä. On ymmärrettävää, että kuluneiden vuosien aikan tehdyt lukuisat suunnitelmat ja siirtyneet aikataulut ovat osaltaan vaikuttaneet henkilöstön työilmapiiriin mutta pääosin työmoraali on säilynyt asiallisella tasolla. Viime aikoina keskustelua ovat hallinneet myös muut mahdolliset vaihtoehdot kuin vankilarakentamisen sijoittuminen Pelsolle. Jopa pelsolaisten kannalta kielteisen ratkaisun saaminen ja epävarman tilanteen loppuminen ovat ajoittain olleet toivotumpi vaihtoehto kuin jatkuva epätietoisuus. Sisäilmaongelman myötä vankilaa supistettaessa on osa vankilan henkilöstöstä siirtynyt työskentelemään alueen muihin vankiloihin. Huolellinen ja vastuullinen henkilöstöpolitiikka on noussut tärkeään rooliin Pelson vankilan muutoksessa ja se on heijastunut myös useisiin lähivankiloihin. Epävarmuus ja määräaikaiset järjestelyt tulevat näkemykseni mukaan jatkumaan lähialueen vankiloissa siihen saakka kunnes Pelson vankilaa koskeva pysyvä ratkaisu on tehty.

Pohjois-Suomen alueelta sijoittuu vankiloihin vuosittain noin 300 vankia. Vankipaikkoja on ollut avovankiloissa Ylitorniolla ja Kestilässä yhteensä noin 90 ja suljetuissa laitoksissa Pelsolla ja Oulussa yhteensä hieman yli 200 paikkaa. Koevapauteen sijoitettujen vankien määrän noustua viime vuosina, on vankipaikkojen määrää pidetty riittävänä. Pelson vankilaan viime vuosina paikallistunut sopeuttaminen ja vankipaikkojen väheneminen on riski myös pohjoissuomalaisen rikosseuraamustyön kannalta. Pohjoisessa tehty vankilatyö on Rikosseuraamuslaitoksen tilastojen valossa erityisen tarkoituksenmukaista ja vaikuttavaa, siksi se tulee turvata uusilla investoinneilla, jotka mahdollistavat jopa varautumisen vankimäärän kasvuun.

Ville Veikko Pohjola

Ville-Veikko Pohjola
johtaja